

Vårsådd av fånggrödor i höstvete

av Anders Adholm, HIR-rådgivare, Hushållningssällskapet Malmöhus

Sammanfattning

Det är ofta lätt att "misslyckas" med insådden av fånggrödor i höstvete. Anledningarna till att fånggrödor etablerar sig dåligt kan vara många, bl a för kraftiga höstvetebestånd, sen skörd m.m. Årets fånggrödeförsök visar att insådder av oljerättika och vitsenap lika lätt kan "misslyckas" som insådder av engelskt rajgräs. När oljerättikan och vitsenapen etablerar sig bra har de en större potential att växa och ta upp kväve på hösten jämfört med engelskt rajgräs och rödsvingel.

Det var ingen skillnad i etablering eller hösttillväxt mellan en tidig (Tove) eller sen (Condesa) engelsk rajgrässort.

Inledning

Syftet med försöksserien (L3-2259) är att jämföra fånggrödorna oljerättika, vitsenap och engelskt rajgräs insådda i mitten av juli med engelskt rajgräs och rödsvingel insådda vid normal såtidpunkt på våren. Ett annat syfte har också varit att jämföra etablering och tillväxt av en tidig och en sen engelsk rajgrässort. Försöket skall också visa om de insådda fånggrödorna påverkar höstvetets avkastning.

Försöksplan

Försöksserien genomfördes på fyra platser i Skåne (tabell 1). Fånggrödorna (tabell 2) såddes in i början av våren och i början av juli genom bredspridning utan att utsädet myllades. Under våren såddes fånggrödorna med upplyfta släpbillar och i juli för hand. Utsädesmängderna var 8 kg/ha för gräsblandningarna varav 10 viktsprocent var rödklöver. Oljerättika och vitsenap såddes med 10 kg/ha. Försöksplatserna ogräsbekämpades med max 1,5 l/ha isoproturon (Cougar/Arelon) på hösten för att inte påverka etableringen av fånggrödorna på våren. Gödsling, svamp- och insektsbekämpning genomfördes som fältet i övrigt.

Vid höstvetes skörd i slutet av augusti graderades fånggrödornas marktäckning (%) och i slutet av oktober, efter hösttillväxtens avstannande, klipptes 0,5 m² provytor vid markytan. Mängden biomassa och kväveinnehållet i fånggrödorna mättes.

Tabell 1. Fyra försöksplatser ingick i L3-2259 under 2004.

försöksplats	jordart	höstvetesort	avkastningsnivå höstvete (dt/ha)
Videröra, Vallåkra	mmh sandlättilera	Tommi	70
Ellinge Gård, Eslöv	nmh moränlättilera	Asketis	65
S. Varalöv, Ängelholm	nmh moränlättilera	Marshal	90
Ängslätt, Klagstorp	mf sandlättilera	Ritmo	90

Tabell 2. Fröblandningar, sorter och såtidpunkter.

försöksled och fröblandning	sort	såtidpunkt
A. utan fånggröda		
B. engelskt rajgräs + rödklöver	Tove (tidig) + Fanny	11 mars - 2 april
C. engelskt rajgräs + rödklöver	Condesa ¹ (sen) + Fanny	—;—
D. rödsvingel + rödklöver	Rubin ² + Fanny	—;—
E. engelskt rajgräs + rödklöver	Tove + Fanny	2 - 8 juli
F. vitsenap	Mustang	—;—
G. oljerättika	Adagio	—;—

¹ Condesa är 12 till 14 dagar senare än Tove.

² Rubin är en skuggtålig och utlöpande sort.

Försöksresultat och diskussion

Höstvetes avkastning

Vi har i försök under flera år noterat att de insådda fånggrödorna inte påverkar höstvetes avkastning. Någon negativ påverkan på höstvetesavkastningen kunde ej heller mätas i årets försök. I kraftiga och frodiga höstvetebestånd lider fånggrödan brist på ljus och har ofta svårt att överleva. Sådana kraftiga höstvetebestånd är knappast lämpliga för insådd av fånggrödor.

Fånggrödornas marktäckning i slutet av augusti

I försöken Ängelholm och Klagstorp där höstvetet avkastade ca 90 dt/ha hade fånggrödorna svårt att etablera sig. Samtliga försöksled täckte endast ca 10% av marken oavsett såtidpunkt eller typ av fånggröda. Höstvetet har varit för kraftigt för fånggrödorna.

I försöken i Vallåkra och Ellinge där avkastningen var betydligt lägre fanns det mer utrymme för fånggrödorna att etablera sig. I Vallåkra var marktäckningen ca 80 till 90 % för samtliga fånggrödeled, utom engelskt rajgräs insått i juli (led D) och som endast täckte marken till 70 %. I försöket i Ellinge var variationen stor mellan de olika försöksleden och fånggrödorna täckte marken mellan 45 och 85 %.

Fånggrödornas höstillväxt

Skörden av provytorna i slutet av oktober visade stor variation mellan de olika försöksplatserna och mängden biomassa på de olika försöksplatserna finns redovisade i figur 1. På samtliga försöksplatser kunde man konstatera att om fånggrödan etablerade sig bra minskade mängden ogräs betydligt.

I Videröra utanför Vallåkra växte fånggrödorna bäst av alla försöksplatser. Det var ingen skillnad mellan den tidiga och sena engelska rajgrässorten som såddes i början av våren. Jämfört med engelskt rajgräs insått på våren växte rödsvingeln växte endast hälften så mycket. Sämst växte engelskt rajgräs insått i juli och biomassan vid slutet av hösten var endast ca en fjärdedel jämfört med rajgräs insått i början av våren. Flera försök har visat

att engelskt rajgräs inte är lämpligt att så in under sommaren. Vitsenap och oljerättika etablerade sig bra och växte lika mycket eller mer än engelskt rajgräs och rödklöver insått tidigt på våren. I Vallåkra skördades höstvetet den 19 augusti, vilket var tidigast av alla försöksplatser och var troligtvis också en bidragande orsak till att fånggrödorna hann växa mycket under hösten.

I försöket i Ellinge växte oljerättikan bäst av alla fånggrödeled och nådde ca 1100 kg ts/ha. Vitsenapen etablerade sig betydligt sämre och nådde endast ca 400 kg ts/ha. Samtliga led med gräs, oavsett insådd under våren eller sommaren "misslyckades" och fånggrödorna nådde knappast över stubbhöjden. Den lilla biomassatillväxten under hösten berodde troligtvis på den sena skörden av höstvetet (8 september). Fånggrödorna hade endast en dryg månad på sig att växa.

I försöket i S Varalöv skördades också höstvetet sent (8 september), vilket också påverkade fånggrödornas tillväxt under hösten. Samtliga fånggrödeled växte knappt över stubbhöjden och det var endast engelskt rajgräs (sorten Tove) som nådde ca 400 kg ts/ha.

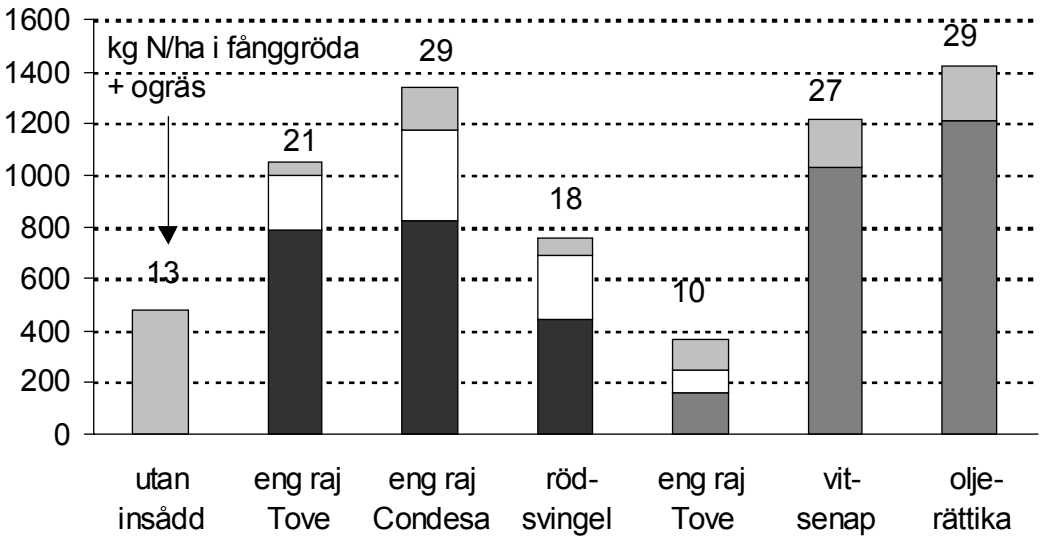
I Klagstorp väste oljerättika och vitsenap bäst av fånggrödorna men endast lite bättre än engelskt rajgräs insått under våren. Sämst växte rödsvingel och engelskt rajgräs som såddes under sommaren. Skördetidpunkten av höstvetet var relativt normal (23 augusti). Det var troligtvis den stora höstvetesavkastningen (90 dt/ha) som gjorde att fånggrödorna etablerade sig dåligt.

Tillväxten av rödklöver under hösten berodde tills stor del på höstvetets avkastningsnivå. I försöken där höstvetet avkastade mest (90 dt/ha) hade rödklövern svårt att överleva. Vi har i flera år sett att etableringen av rödklöver i höstvetet kan variera mycket och är ofta svårt att etablera. I många försök har mängden rödklöver varit obefintlig.

Figur 1. Biomassa och kväveinnehåll sent på hösten (ca 20 oktober) på de fyra försöksplatserna.

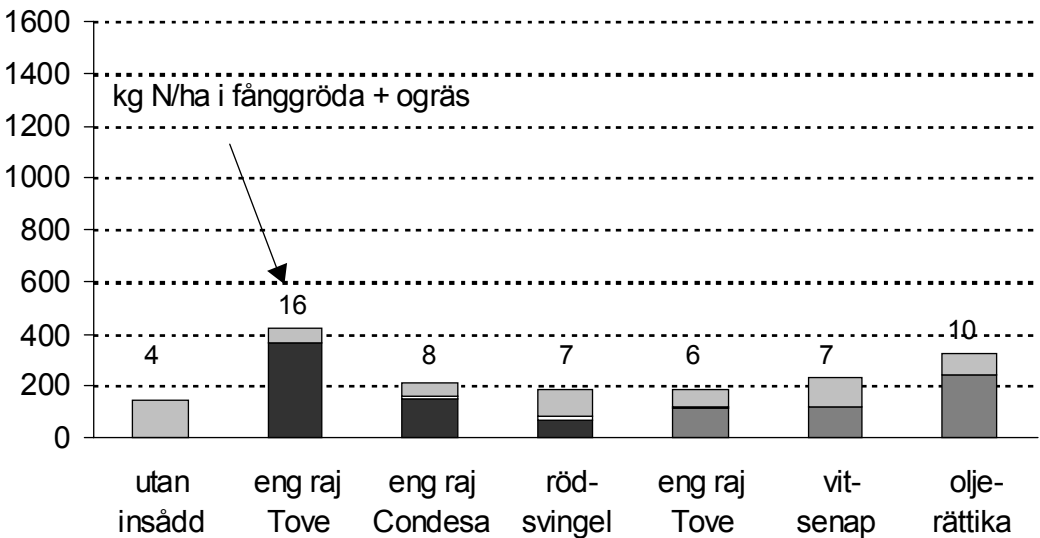
torrsubstans, kg/ha

Videröra gård, Vallåkra

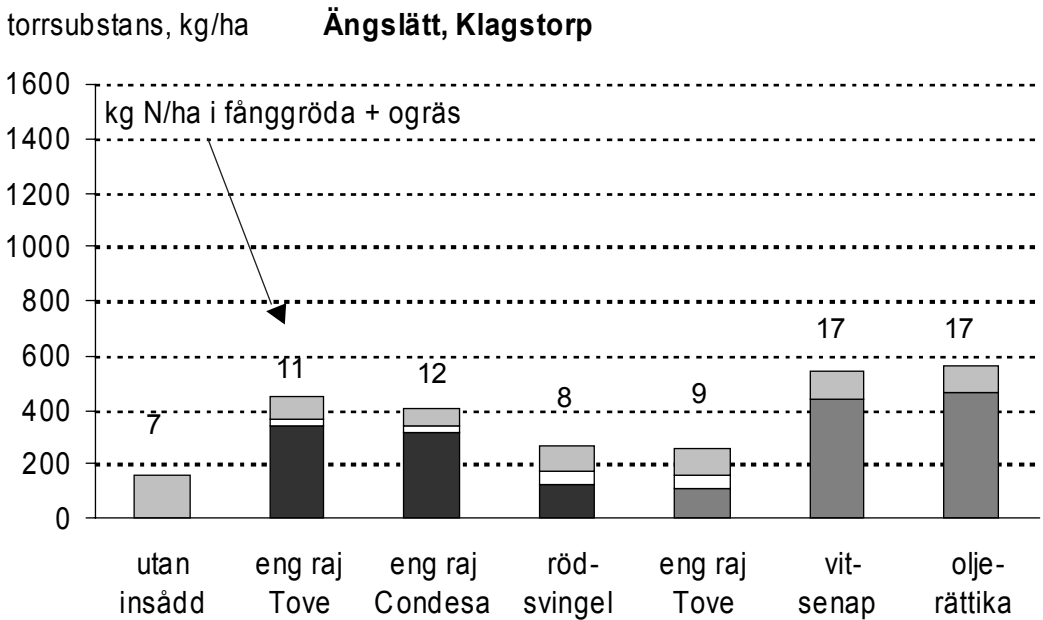
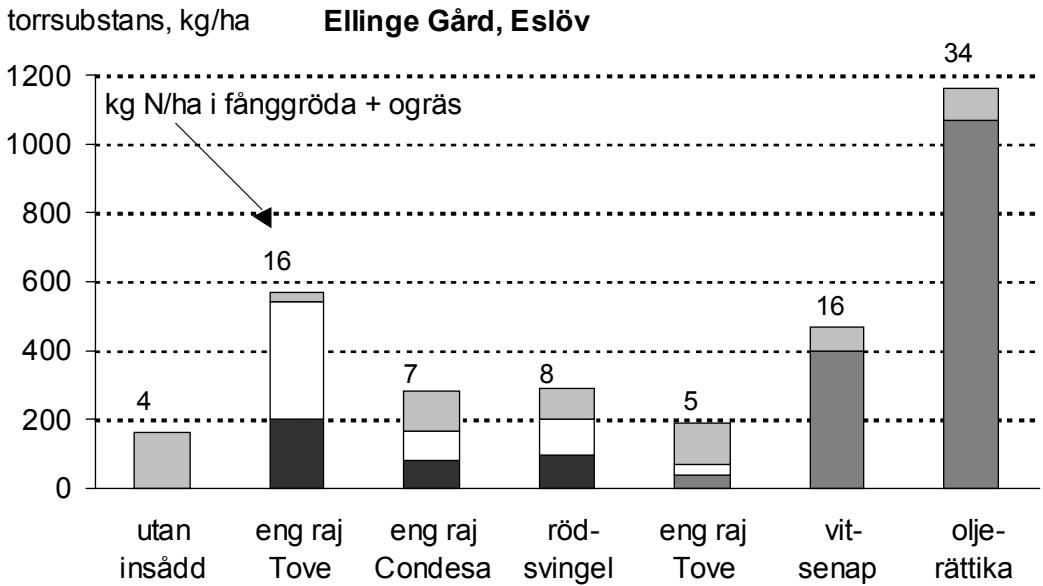
torrsubstans, kg/ha

S. Varalöv, Ängelholm

- = tidig sådd (mars/april)
- = sen sådd (början av juli)
- = ogräs
- = rödklöver

Figur 1. Biomassa och kväveinnehåll sent på hösten (ca 20 oktober) på de fyra försöksplatserna.

- = tidig sådd (mars/april)
- = sen sådd (början av juli)
- = ogräs
- = rödklöver